

N:o 4.

Redaktör och utgifvare: **FRANS J. HUSS.**
Expedition: Hötorget 6, 1 tr. upp öfv. gård.

Stockholm den 15 Februari 1888.

Pris: Helt år 5 kr., Lösnr 25 öre.
Bilagan säljes särskildt.

Årg. 8.

Är Mozarts Don Juan "operor-nas opera"?

II.

Efter att i näst senaste nummer hafva visat på hvad grund »Don Juan» redan från sjelfva ämnets synpunkt kan sägas vara den yppersta af operor — nämligen såsom den enda befintliga, hvilken förenar ren allmänmenschlighet med absolut lyriskhet — skall jag nu söka ett jakande svar på min fråga äfven från musikens synpunkt.

Det är redan nämnt, att begreppen musik och dramatik icke hafva samma omfång, enär det förra innefattar blott lyriska, det senare lyriska och episka element. Närmast till hands ligger då, att i ett drama låta musiken inträda blott på de mera lyriska ställena, men alldeles vara borta på de öfriga. Detta sker i skådespel med musik, i sångspel och vådeviller, i operas comiques och operetter. I den seriösa operan deremot och äfven i den italienska buffan har man känt behovet af att allt igenom bibehålla den musikaliska tonen, och sålunda uppfunnit recitativet såsom en qvasidramatisk musikform, som icke egentligen är musik, men dock ett musikaliskt fixerat talande. I operans början var t. o. m. den recitativiska eller deklamerande sången ensam herskande, och man trodde sig deri hafva funnit en motsvarighet till det gamla grekiska dramats musikaliskt höjda språk. Men snart fann man det okonstnärliga i denna hybrida form, som hvarken är tal eller musik, och man inskränkte den då till att bilda en nödfallshjelp, afsedd blott för den mera dramatiska dialogen, och till att slå bryggor mellan de rent lyriska partierna, som fingo formen af arior. När omsider denna riktning å sin sida gått till ytterlighet, så att operan blifvit ingenting annat än en serie af arior, tillskurna efter stereotypa sjabloner, då uppträdde Gluck och sökte åter införa

mera dramatisk sanning genom att lemna större rum åt ett uttrycksfullt recitativ, men framför allt genom att göra sjelfva arian mera dramatisk och mindre stereotyp samt lägga större vikt på ensembler och körer, hvori de enskilda stämmorna kunna bibehålla sin sjelfständiga karakter och uttrycksfullhet och likväl sammangå till ett afrundadt musikaliskt helt. Samtidigt uppfanns inom operabuffan den s. k. finalen, en blandform af ariösa och deklamatoriska partier samt ensembler, hvilken visade sig på ett lyckligt sätt egnad att stegra både det dramatiska och musikaliska uttrycket och åstadkomma en kompromiss mellan båda. Allt detta bragtes nu till fulländning af Mozart, hvilken mellan det musikaliska och dramatiska i operan avvägbragte en harmonisk jämnvikt, som är alldeles utan motstycke inom operans historia. Är det icke redan derigenom gifvet, att Mozart måste kallas den störste operakompositören?

Eller hvad finnes för förnuftigt skäl att tillerkänna palmen åt någon, som utbildat *ettdera* af operans båda element, dramat och musiken, på det andras bekostnad? Båda äro dock lika berättigade, emedan båda äro sjelfständiga konster. Vid föreningen mellan dem måste visserligen båda modifieras och afstå från åtskilliga af de fordringar, hvartill de ega kraf så länge de stå allena, men denna modifikation får dock icke gå så långt, att någondera upphäfver sin sjelfständiga form, ty hon upphör då att vara hvad hon är. Konsterna äro hvar för sig organismer, och en verklig förening mellan sådana blir aldrig en blott kemisk förening, der ett eller flere af de förenade ämnena gå under och förlora sina utmärkande egenskaper, sin sjelfständiga gestalt.

Wagner förebrår operan »att hafva gjort ändamålet, dramat, till medel och medlet, musiken, till ändamål». Detta påstående är först och främst icke obe-

tingadt sant, och vidare saknas deri en vigtig bevisningslänk, nämligen den som skulle ådagalägga, att dramat verkligen *är* operans ändamål och musiken blott ett medel. Men detta bevis hafva wagneristerna aldrig presterat, och det kan ej håller presteras. Det låter sig omöjligen inses, hvarför icke båda elementen, drama och musik, skulle vara lika vigtiga ändamål i operan, än mindre, hvarför icke en verklig samman-smältning mellan båda utan att någonderas fordringar på minsta vis åsidosättas — t. ex. i en Mozarts ensemble-sats eller final — skulle vara estetiskt fullkomligare än ett tillbakasättande af musikens oundgängligaste fordringar på enhet, sammanhang och afrundning till förmån för den dramatiska »sanningen» — t. ex. i en recitativisk dialog af Wagner. Den dramatiska sanningen kan i alla fall ej bli fullt påtaglig och naturlig, förr än sången alldeles aflägsnas, ty från realistisk synpunkt blir det ju alltid onaturligt att sjunga i stället för att tala, hvadan konsekvensen af Wagners åsikter, dragna in absurdum, blir ingenting annat än melodramat. I talets förvandling till sång ligger redan en idealisering, och det är omöjligt att förstå, hvarför icke Wagner, då han en gång medgifver musikens medverkan öfver hufvud, således en koncession åt det musikaliska och från det blott dramatiska, också skulle kunna medgifva musiken att få vara sig sjelf, d. v. s. verka efter musikaliska stillagar. Detta gör hon emellertid minst af allt i recitativet, som enligt hvad nyss sades är blott en bisak och nödfallshjelp, lämplig som tillfällig öfvergångsform, men oduglig att upphöjas till operans stilprincip, hvilket dock Wagner gjort. Man kan därför mot Wagner vända hans egna ord och säga, att hvad som bör vara blott medel och bisak, det har just han gjort till ändamål och hufvudsak.

Och det värsta är, att han i alla fall icke kommit ifrån den olägenhet han

ville undvika. Han ville göra operan mera dramatisk, och han har i stället snarare gjort henne mindre handlingskraftig än förut, åtminstone i det arbete, der han är mest konsekvent mot sig sjelf, »Tristan och Isolde». Jag har i min bok »Om wagnerismen» visat detta och tillåter mig derur anförda följande (sid. 47): »Uti »Tristan» ordentligt frossar han i känslorus. Under hela förra delen af andra akten, innefattande en dialog mellan Isolde och Brangäne samt scenen mellan de bägge älskande, som blott tala om sina minnen och sin kärlek, står handlingen fullkomligt stilla. Likaså i första scenen af tredje akten, der den sårade Tristan likaledes lefver blott i sina minnen och sin längtan efter Isolde. Alla dessa scener upptaga tillsammans 129 sidor af klaverutdragets 250, således mer än halfva operan! Äfven om vi räkna efter taktantal, såsom Kastner gjort i Nr 32 1881 af Allgem. Musikzeitung, varder resultatet nära nog detsamma, nämligen för nämnda scener 2,839 takter af hela operans 5,711». Om huru många operor före Wagner kan man väl säga, att hälften af hela operan består i blotta känsloutgjutelser, som icke drifva handlingen ett tuppfjät framåt? Jo möjligtvis om den italienska operans mest urartade produkter både före och efter Rossini, men ingalunda om Mozart och den klassiska operastilen. I förhållande till den betecknar Wagner icke något *principiellt* framsteg, endast ett *tekniskt* sådant, alldeles som vi sågo redan vid betraktandet af libretterna. Han har onekligen den förtjensten att hafva aflägsnat hvarje rest af den stereotypa formalism, som ärfdes från den äldre italienska sjablonoperan och som Gluck endast ofullständigt lyckades öfvervinna. Så finner man hos Wagner inga sådana koncessioner åt sångarnes anspråk på sitt vissa antal arior, som i »Don Juan» Ottavios arior och Annas »brefaria» utgöra. Men dessa äro icke håller någonting väsentligt för »Don Juan», de kunna mycket väl skäras bort och operan strålar ändå i oförminskad skönhet, alldeles som Shakespeares tragedier, sedan man bortskurit scener, som i dem äro föråldrade och onödiga, och det gör man ju numera alltid i mer eller mindre mån, då Shakespeare uppföres. I det mindre väsentliga har sålunda Wagner gjort framsteg, ja ofantliga sådana, men i det mest väsentliga icke. Och detta gör att hans operor trots företräden i vissa detaljer, icke i det hela kunna ställas upp emot Mozarts. Liksom ingen nyare dramaturg — Ibsen ej undantagen — lyckats öfverträffa Shakespeares poetiska lyftning, tragisk konsekvens och menskligt sann karaktersteckning, äfven om den moderna tekniken är finare utmejslad, så kan med samma skäl sägas, att ingen nyare musikdramatiker — Wagner ej undantagen — lyckats öfverträffa Mozart.

Men bland Mozarts operor är det återigen »Don Juan» som står främst, ej blott genom sitt absolut lyriska ämne och sin mångfald af mästertligt tontecknade karakterer, utan äfven genom scener, hvilka afgjort bebeckna det högsta hvartill den musikaliska dramatiken hittills kommit. Tänk blott på ensemblerna i sista finalen! Hvarje person uttrycker sig i tonfraser, som just passa för hans karakter, han har så att säga sin egen musikaliska atmosfär, en bestämd melodisk tillskränning af alla sina yttranden, som man tycker icke kan vara annorlunda; och detta likväl utan all hjälp af mekaniskt vidhängda »ledmotiv», hvilka aldrig kunna karakterisera annat än på ett yttre sätt, alldeles som då en person har den egenheten att ofta upprepa ett visst talesätt, en annan att t. ex. ofta nysa med ett säreget ljud, en tredje att oupphörligt föra handen åt hufvudet o. s. v. — alt egenskaper, genom hvilka de visserligen kunna *igenkännas*, men alls icke *karakteriseras*. Huru bestämdt aftecknar sig icke Leporellos simpelhet och räddhåga mot Don Juans aristokratiska later och trotsiga mod, dennes hånande chevaleri och obändiga njutningslust mot Elviras allvarligt enträgna maningar, samt slutligen allas gemensamma rörlighet och lifsvärma mot guvernörens granithuggna grafspråk, iskallt, blytungt, känslolöst, ohyggligt! Dessa skiftningar hade ej kunnat uttryckas bättre genom några ledmotiv i verlden, ej håller genom något till möjligaste likhet med det talade ordet utpetadt recitativ. Huru fritt och naturligt falla icke alla repliker, utan något otillbörligt uppehåll eller formalistiskt tvång, och detta oaktadt hvarje scen är infattad i ett afrundadt och flytande musikaliskt helt, hvars rent musikaliska sammanhang och fart ej ett ögonblick afbrytes eller äfventyras. Denna final bevisar redan ensam, att en förening mellan det musikaliska och dramatiska verkligen är möjlig, utan något ensidigt tillbakasettande af någotdera elementet.

Och just därför tror jag, att den naturliga och af musikhistorien anvisade utvecklingsvägen för operan bör gå löst på ett utbildande af *finalformen* och dess utsträckande så vidt möjligt på hela verket. Gerna må man dervid göra sig till godo de framsteg i kraftig färgläggning och raffineradt drastiskt uttryck, som Wagner ovedersägligen åstadkommit. Men må man akta sig att längre fullfölja hans misstag att göra *recitativet* och *ledmotivet* till högsta stilprincip för operan. Båda dessa saker äro mycket välkomna och användbara på sin rätta plats; men *de duga icke att göras till de hufvudsakliga häfstängerna för handling och karakteristik*.

A. L.

Om musiken i Sverige i äldre tider.

Utdrag ur Historisk Afhandling om Musik och Instrumenter (tryckt i Westerås 1773) *
af Abraham Hülphers.

(Forts. från N:o 2).

Under Drottning Ulrica Eleonora och Konung Frederic I begynte ett nytt tidehvarf för Musiken, som satte denna vetenskap i mera dager, och tillika har gjort Nation heder igenom åtskilliga ifrån Tyskland och andre orter hit inkomne ärfarne män, som dels på någon tid i Riket varit vistande, dels och här blifvit bofaste samt mer och mindre bidragit til konstens upodling. Dess utom begynte och nu egne Landsmän, at innom oss blifva namnkunnige för mera insigt och kundskap i Musik. Utom andre, ihogkommes en *Roman*, Capell-Mästare vid Kongl. Hofvet, som med alt skäl kan sägas upbragt Musiken i Sverige, och derföre billigt räknas för den, som bidragit, at Nations smak, tycke och lust för konsten märkeligen blifvid förvandlad, så at man närvarande tid icke här vill eftergifva utlänningar, i det som denne vetenskapen tilhör. *Joh. Helmich Roman* var född 1694 (Hof-Capellist Son) dog 1758, har redan då han var 7 år spelat på *Violin*, blef Hof-Capellist 1710, reste 1714 til Ängland, undervistes af Hendel, Pepusch m. fl. blef efter hemkomsten 1721 v. Capell-Mästare och 1727 Ord. Reste åter 1735 til Ängland, Frankrike och Italien, men hemkom 1737, feck Hof-Intendents fullmakt 1745. At han genom mycken flit och arbete bragt Musiken i Sverige til sin högd, och Kongl. Capellet med lång tids oförtruten möda til stor färdighet, derom hafva vi än lefvande vittnen. Det mästa han Componerade var i Kyrkostil, som på sit ställe längre fram skal nämnas. Begravnings Musiken öfver Drottning Ulr. Eleonora och Konung Frederic, Bilägers och krönings Musiken öfver Kon. Ad. Frederic äro af hans arbeten. Han lemnade efter sig många sköna Musikverk i handskrift, hvaraf större delen skänktes til Åbo Academie. 12 af des Sonater äro ock stuckne i koppar. Af säker man har jag desse, såsom Romans egne ord, då han vid et särdeles tillfälle i Stockholm kommit att tala om Musiken: *Med hjertlig fögnad ser jag denne konstens tillväxt. Då jag 1720 uppförde Krönings Musiken, voro vi allenast 20 Musici och knapt någon fants i Collegierna, som kunde biträda, utan måste förskrifvas från Gymnasierne; nu äro vi långt öfver 100 och alla innom Stockholm etc.* Roman skall ock tänkt på inrättning af et *Seminarium Musicum*, hvilket, som mycket annat, blef lemnadt vårt tidehvarf at befordra. Han förstod ej allenast sjelf tractera de flästa Instrumenter, utan ock Componera för alla slag, som nu är sällsynt. Han har ock imiterat alla Nationer i Europa,

eller sökt härma deras Musik, til och med den Grekiska och Latinska. Om denne hedersman må vidare läsas Kongl. Secr. Sahlstedts åminnelse tal tr. 1767, som hölts på Riddarhuset 9 år efter dess död, då honom til ära upfördes Sorge-Musik af dess vänner och Landsmän.

De allmänne Conserter och Opera, som under Konung Frederics tid begynte i Stockholm at upföras, de förre på Riddarhuset, och de sednare på Bollhuset, hafva jemte Kongl. Hof-Cappellets öfningar, ländt honom til heder. Vid Academierna i Riket blef nu mera ordning med undervisning i Musiken, någon förbättring deri gjordes och vid Gymnasierne, hvarifrån flere i Musik öfvade Studerande tid efter annan blifvit bekante, och äfven någre derigenom gjort lycka. Ibland sådane var Joh. Agrell af Östgöthe Nation, som först 1722 lemnade Upsala, och af Prins Maximilian af Hessen (Konung Frederics broder, som var stor kännare af Musik), antogs til dess Cammar-Musikus, och sedan i många år varit *Directeur Musices* i Nürnberg, erkänd för en af de större Componister i Tyskland, hvarom flere dess tryckta arbeten intyga. Dock hafva många, mera af eget nöje, än hopp att vinna befordran (för felande utvägar och uppmuntran) gjort märkelige framsteg i Vetenskapen.

Konung Adolph Frederics Regering har så mycket mera varit angenäm för Musik idkare, och bidragit til konstens upodling, som högbemälte Konung med sin Gemål, nu varande Änke-Drottning Lovisa Ulrika, haft både Lust och insigt i Musiken. De hafva derföre icke alenast inkallat åtskillige i denna vetenskap väl öfvade personer til Hof-Cappellets förstärkning, samt införskrivit med dryg bekostnad nya Musikalier och Instrumenter, utan ock, emot infödde Män som deruti gjort lyckelige framsteg, visat mycken Kongl. Nåd. Ibland dem som 1743 inkommo var *Hen. Phil. Johnsen*, Hof-Musicus, blef Claverist vid Kongl. Capellet, och 1745 organist i St Clara, erhöill 1763 Capellmäst. Fullmagt at föra Directtion öfver Musiken vid Fransyska *Comœdien*. Hvertill icke litet bidrog, at deras Majestäter en tid dageligen i stora Galleriet vid de offentlige *Conserter* som på Kongl. Slottet upfördes, sjelfve tåktes deltaga, Konungen medelst *accompagnement* på *Violoncell* och Drottningen på *Clavecymbal*.^{*} Nationen kunde således ej annat, än i allmenhet upmuntras til Musikens utvidgande, särdeles, som anledning och tillfälle gafs för Läregiriga, at då mera än förr deri erhålla undervisning och öfning. Den

* Då varande Hof-Musikus Johnsen hade den nåden, at på befalning 1753 i Dec. få handla Hennes Maj:t Drottningen i General Bas, hvaruti Hon inom 3 månader erhöit den största färdighet. Af sådant upmuntrade hafva ock någre Svenska fruentimmer både i Stockholm och annorstädes sedan gjort vackre framsteg i Claver spelning.

Italienska och Fransyska Operan, som på Bollhuset fortsattes, jemte *Conserter* på Riddarhuset bidrogo äfven til konstens utbredande. Hvarförutan flere högtidlige tillfällen vid Begräfningar, Kröning, Biläger, Barndop m. m. i Konung Adolph Frederics tid, märkeligen visade Hof-Cappellets färdighet, som då hunnit til den högd, at kunna täfla med utlänningar, hvilket de som haft tillfälle höra flere Rikens Musik, nogsamt måste tillstå. Ännu mera kom denne vetenskap i värde, mot slutet af samma Konungs Regering, då åtskillige Rikets högre Ämbetsmän och Ståndspersoner, ej allenast enskilt höllo Musikaliska öfningar, utan ock, at mere upmuntra och förnöja allmenheten, på Riddarhuset i sällskap med någre konstens ständige idkare, upförde så kallade *Cavaliers Conserter*, hvilka af kännare fått sit värde. Vid de *Allmänna Lärhusen*, upkom derföre nu större lust ibland Studerande, at jemte andra nyttige vetenskaper lägga sig på Musiken, för at derigenom kunna deltaga i de nöjen och behagligheter, som denna konsten meddelar sina älskare, särdeles i de samfund som lysa af insigt och öfning. Vid *Krigs* eller *Regements* Musiken visade sig flere förbättringar för samma tid, hvarom redan är nämt. De som hört Kongl. Lifgardes spel för 30 år sedan, och nu, finna snarast hvad förändringar dervid blifvit gjorda; vid en del andra Regementen förhåller sig lika. I Allmenhet kunde således ej annat ske, än at Musik i Städerna och Landsorterna detta tidehvarf skulle förbättras, då flere i Riket utspridde Elever af våre nya Mästare hvar på sit sätt sökte upodla konsten, särdeles der Orgverks inrättning var, eller eljest någre Musici funno hemvist.

Under vår *Stora Konung Gustaf III* väntar Musiken, såsom alle vetenskaper och konster, ej allenast sitt mäktiga beskydd til ytterligare förkofring, utan ock, at så upmuntras, tiltaga och befastas, at Fäderneslandet deraf alltid vinna fördel, nytta och heder, samt utlänningar öfver sådant sättes i förundran. Det är icke allenast musikidkares fägnad, at veta, huru vår milda Konung samt begge deras Kongl. Högheter Hertigar. Carl och Fredric Adolph äro störste älskare och högsta gynnare för denna vetenskap; en hvar deltagar ock i glädjebetygelse öfver den nyttige Inrättning af en *Musikalisk Academie*, som blifvit stiftad i Stockholm d. 8 Sept. 1771, och med Kongl. Maj:ts höga och nådiga Stadfästelse försedd, samt öpnad d. 7 Decemb. s. år, under då varande Lantmarskalkens, Hofmarskal. Ridd. och Commend. Baron Axel G. Lejonhufvuds Präsidio, såsom Academiens första ordförande. Hvad allmenheten häraf har at vänta, kan af grundreglorne inhämtas, emedlertid är säkert, at undervisnings verket i denna delen inom Kongl. Residenset blifver förträffligt och at i följe deraf, äfven

i Landsorterna, särdeles vid allmänna Lärösäten, bättre grund kan läggas til denne vetenskap, hälst enär nödige föreskrifter hinna utarbetas, och der göras bekante, hvars saknad hittills mycket hindrat många, som i orterna önskat kunna lära Musik. Ännu mera torde det bidraga at upmuntra, när tilnång blifver, af nödig Fond, och emploi af befordran, för dem som vinlägga sig, at hinna til färdighet. Kongl. Musikaliske Academiens offentlige Conserter på Riddarhuset utvisa äfven dess Ledamöters flit och möda, att uphjelpa konsten, och göra den mer lysande ibland Landsmän. Åtskillige andre af vissa personer der anställte Allmänna Conserter gifva ock åhörare, särdeles kännare, anledning at eftersinna de lyckelige framsteg som redan äro gjorde, och hvad ännu bör väntas. At eljest vittra samfund och sällskap, för egen öfning och nöje, samt till mera upodling af vetenskapen, äfven på vissa tider och ställen upföra Conserter, vittnar at man redan i smak och lust gåt vida. En Svensk Opera som på Kongl. befallning nu utarbetas, lofvar ännu mera.

Följetong.

Chopin och Frans Liszt.

Chopin blef en gång i en sällskapskrets ombedd att spela ett af sina sista verk; äfven Liszt, som var närvarande förenade sina böner med de andras.

Då Chopin skulle sätta sig till flygeln märkte han att pedalens fattades; värdinnan i huset erinrade sig då att densamma var bortskickad till lagning och ej blifvit återlemnad.

När Liszt hörde detta utropade han leende: »Ah, den skall snart blifva ersatt och det af mig i egen person!» — Liszt kröp också verkligen under flygeln, och liggande på knä under Chopins spel skötte han fullständigt pedalens funktion.

Ett år senare, i Juni 1843 var i slottet Nohan ett större antal konstnärer församladt. Bland dessa befann sig åter igen Liszt, den berömda Pauline Viardot-Garcia, hvars öfverträffliga talang att idealisera uttrycket gjorde henne till den bästa tolkarinnan af Chopins polska sånger; vidare målaren Eugène Delacroix och flere af de förnämsta skådespelarne och framstående personer i den literära verlden, husets värdinna, George Sand, med son och dotter samt ett par familjer i grannskapet. Alla voro ännu i de år, då man är entusiastisk för konsten och rik på förhoppningar.

En afton då sällskapet var församladt i salongen spelade Liszt en af Chopins Nocturner men tillät sig dervid en och annan frihet.

Chopins fina och sjäfulla ansigte visade ännu spår af en nyss öfver-

stånden sjukdom och förrådde oro; slutligen kunde han ej längre beherska sig utan sade med den honom stundom framträdande kallblodigheten. »Jag ber dig, bästa vän, om du gör mig äran att spela några af mina kompositioner, så spela dem antingen så, som de äro skrifna, eller spela något annat.»

»Nej spela då sjelf», svarade Liszt, som tycktes blifva litet stött, och lemnade pianot.

»Gerna», sade Chopin. I samma ögonblick flög en fjärl i lamplågan och släckte denna. Man ville tända henne, men då ropade Chopin: »Nej för all del, släck lampan; månsken är alldeles tillräckligt för mitt spel!»

Härpå begynte han improvisera och spelade nästan en hel timme. Och huru? Det kan man ej beskrifva, ty de känslor och tankar Chopins trollhänder framkallade låta sig ej skildras i ord.

Då han lemnade pianot glänste tårar i allas ögon, äfven Liszt var djupt rörd, omfamnade entusiastiskt sin vän och sade i hjertlig ton: »Ja, min vän, du har rätt; verk af ett sådant snille som ditt skall man aldrig röra vid; hvarje egenmäktig ändring förderfvar dem. Du är en äkta skald!»

»Åh nej, så är det nog inte», svarade Chopin lifligt, men hvar och en af oss har sin egen art, deri ligger skilnaden emellan oss båda. Du vet rätt väl sjelf, att ingen i världen spelar Beethoven och Weber bättre än du. Jag ber dig så mycket, spela för oss adagiot ur Beethovens Ciss-moll-sonat, ordentligt och såsom du kan spela den när du vill.

Liszt begynte spela adagiot; åter ingen visade sig åhörarne röda, men på ett helt annat sätt; Liszt kunde också med sitt spel locka till tårar, men Chopin hade större makt att framkalla dem.

Några dagar derefter voro de båda konstnärerna åter gäster i samma salong. Liszt bad Chopin spela; han lät bedja sig en stund men biföll slutligen hans begäran.

Nu begärde Liszt att alla ljusen skulle släckas och gardinerna dragas för fönstren, så att det blef alldeles mörkt. Man gjorde som konstnären önskade. I samma ögonblick Chopin skulle sätta sig ned vid pianot hviskade Liszt honom något i örat och tog plats vid instrumentet. Chopin gick ett stycke ifrån och letade sig fram till en länstol vid ett af fönstren utan att ana det ringaste hvad hans vän hade för afsigt.

Liszt började improvisera ungefär på samma sätt som Chopin den der aftonen vi förut omtalat, och detta med sådan trohet i afseende på känslfullhet och egendomlighet i stilen, att det var omöjligt att icke blifva narrad. Man kunde förnimma samma tecken till djup rörelse hos åhörarne, och då

förtjusningen nått sin höjd, tände Liszt ljusen på flygeln.

Ett allmänt utrop af förvåning undslapp åhörarne.

»Hvad! — är det Ni?»

»Som ni ser», svarade Liszt skratande.

»Men vi voro ju alldeles öfvertygade om att det var Chopin som spelade!» —

På detta listiga och skämtsamma sätt hämnades Liszt på sin medtäffare.

(Insändt).

Herr Redaktör!

I en anmälan af Ludvig Josephsons broschyr »Viktiga teaterfrågor för dagen», intagen i nr 3 af edert ärade blad, har författaren, A. L., vid tal om kritikens uppgift, om undertecknad sagt, att jag »nyligen i Posttidningen afgifvit en bekännelse, hvilken icke just särdeles mycket tyckes skilja sig ifrån Taines och Herman Bangs åsigt, att kritiken bör analysera och förklara, men icke bedöma.» Jag beder att vördsamast få påpeka, att jag icke återopat mig på Taine eller Herman Bang — hvars åsigt jag icke har den äran att känna — utan på en gammal svensk tänkare, hvilken kan vara lika god som någon af dessa två i denna sak, nämligen Thorild, dels ock att påståendet om mitt förnekande af kritikens rätt att »bedöma» är oriktigt. För att visa detta tager jag mig friheten här återgifva sjelfva ordalagen ur min af A. L. återopade »bekännelse» eller rättare »förklaring» i Posttidningen. Stället lyder så:

»Förutsatt, att det finnes naturligt och uppodlat estetiskt sinne hos bedömaren samt så mycken insigt i det tekniska, att han kan begripa sakens tillkomst- och verkningssätt, skall han först träda inför verket, — icke kritisk, utan receptiv, söka att ärligt uppfatta, hvad dess framställare menat, och dermed finna en positiv utgångspunkt för sitt omdöme, hvilket kommer senare, och hvars negativa del, påpekandet af möjliga brister, ej bör bestå i mästrande, utan i förklarande af bristen såsom en begränsning i anlag eller utveckling. Härvid gälla Thorilds gyllene regler, »att döma allt efter sin grad och art», och »emedan ingenting göres för sina fels, utan för sitt värdes skull, behandla allting först och främst med afseende på dess värde.» I dessa grudsatser för kritiken, som skall vara ett bedömande, icke ett fördömande, ligger innesluten så väl fordran på medkänsla och skyldighet att analysera och förklara, i stället för att riva ned, som ock fordran på objektiv behandling och opartiskhet.»

Upsala den 7 Februari 1888.

C. R. N.

Blott några ord till svar på ofvanstående. Jag har icke sagt, att den

ärade förf:s åsigt alldeles sammanfaller med Taines, utan endast att den »icke särdeles mycket tycks skilja sig derifrån». Och jag måste ännu efter förf:s upprepande af sina dunkla och svävande ordalag vidhålla detta. Godt och väl att förf. verkligen medger kritikens rätt att bedöma. Men då han derjemte uttryckligen förbjuder henne att fördöma, och säger att det är hennes »skyldighet att analysera och förklara i stället för att riva ned», samt ytterligare skjuter framför sig Thorilds till sina konsekvenser mycket farliga sats att »ingenting göres för sina fels utan allt för sitt värdes skull» (med hvilken sats man kan estetiskt försvara äfven det uslaste namnsdagsrimmeri, bara det är gjort i hjertlig välmening) — så synes han mig icke vara mycket långt ifrån Taines ståndpunkt, som betraktar konstverket såsom en naturprodukt, framför hvilken kritiken »hvarken förkastar eller ursäktar», utan »framvisar och förklarar» (se H. Taine, Valda skrifter, öfvers. af A. Stjernstedt, och undertecknads anmälan deraf i Svensk tidskrift 1875, h. 5). Jag är mycket med om att bedömaren först skall »träda inför verket, icke kritisk, utan receptiv», likaså att han ej skall okynligt »mästra», utan vara välvillig och försigtig; men detta icke så mycket i sjelfva »påpekandet af brister», som fastmer just i »förklarandet af bristen såsom en begränsning i anlag eller utveckling», helt enkelt emedan det senare är mycket svårt, då bedömaren ofta ej med säkerhet kan fastslå graden af vare sig anlag eller utveckling, hvaremot sjelfva bristen såsom sådan ofta ligger alldeles påtaglig (förf:s uttryck att påpekandet skall bestå i förklarande är i hög grad oegentligt; dessa två begrepp äro ju helt skilda saker). Deremot kan jag icke vara med om, att kritiken under inga omständigheter skulle få fördöma, utan tror att det verkligen finnas fall, låt vara sparsamma, då det är hennes ovägrliga pligt att riva ned, om icke konstnären, så åtminstone konstverket, när nämligen detta röjer en allt för ohjelpig smakförirring eller oskicklighet. Af hjertat sympatiserande med förf:s förkärlek för ett humant, sakkunnigt och opartiskt bedömande, finner jag likafullt, att hans definition på kritik — oafsedt sin dunkelhet — lider af det logiska felet att vara för trång.

A. L.

Pianot och känslan. »Säg mig, hvad spelar er fröken dotter egentligen?» — »Hon fantiserar för det mesta.» — »Så! hvad vill det då säga att fantisera?» — »Det vill säga, att hon ger sina känslor luft på pianot.» — »Nå, då måste hon just nu ha råkat ut för mordraseri.»

Musikpressen.

På Abr. Lundquists förlag har utgifvits:

För piano-solo:

Hallström: *Per Svinaherde*, Sagspel i 3 akter; arrangement. Pris 2 kr.

Besendahl, C.: *Erinnerung an Helgoland*, Salong-Fantasi. Pris 1 kr.

Tschirch, Wilh.: *Ein Lebensgruss*, Notturmo (op. 85), 1 kr. — *Glockenspiel*, Salong-Etude (op. 84), 1 kr.

Keyl, B. F., *Tourneure-Polka*, 75 öre.

Löfvén, J. A.: *Enfin Seuls*, Vals. 1 kr.

För sång:

Hallström: *Sånger ur »Per Svinaherde»*. 2 kr.

Dahl, Adrian: *Invocation* (Åkallan) op. 11. Pris 75 öre.

Mattei: *Du är mig kär* (Barytonisten Nr 37), 50 öre.

I ungdomsåren, 4-stämm. sånger för skolorungdom, arr. af Frans Tiger. 2:a häft. Pris 50 öre.

Holtz, Victor: *»Cascarinet»*, Polska (Hambo-) för piano. Pris 50 öre.

För dem som gjort bekantskap med Ivar Hallströms sagspel på scenen äfvensom för dem hvilka ej fått göra detta, erbjuder pianoarrangementet så väl som sångerna, upptagande de vackraste styckena ur detsamma tillfälle till erinran eller ny bekantskap. Sånghäftet innehåller Prinsessans kupletter och slummersång, Prinsens romanser, Lisas visa och baronens kupletter; arrangementet, utom dessa sånger, menuetten, ett par körer och duett mellan prinsen och prinsessan.

Af salongs- och dansmusiken, som icke erbjuder något ovanligt, synas oss Tschirchs »Glockenspiel» och Löfvéns vals samt Holtz' Hambopolska intaga främsta rummet. Adrian Dahls »Invocation» är, som namnet antyder, hållen i allvarlig stil; sången, skriven för bariton, är stämningsfull med vacker melodi och ett ackordrikt, men dock ej öfverlastadt ackompagnement.

Bref från England.

Newcastle on Tyne Febr. 5 1888.

I anledning af Edward Griegs uppträdande i London på den konsert, som Philharmonic Society ger i April, så har musiktidningen »The Musical Times» en högst smickrande artikel öfver den norske tonsättaren och hans musik, som nu är så ofta hörd på våra konserter. För omkring 10 år sedan kände här ganska få till den genialiske tonsättaren eller hans verk. På hösten 1879 blef jag anmodad af »The Literary & Philosophical Societies» i Newcastle och Sunderland att hålla föreläsningar öfver skandinaviska tonsättare och deras verk, och vid dessa tillfällen spelades Griegs

musik för första gången i Norra England. Men på den tiden ansågs Griegs kompositioner såsom en »besynnerlig blandning af det patetiska och groteska». Fiolspelaren, som spelade tillsammans med mig Griegs Duett Op. 8, sade vid repetitionen: »Huru vågar Ni spela sådan musik i England, åhörarna tro bestämdt vi spela falska noter.» — Eget nog, så är det just denna duett, som nu är det populäraste stycket bland Griegs kompositioner. »Tempora mutantur, et nos mutamur in illis!»

Såsom ett bevis på huru litet skriftställarna och konstkritikerna här känna till skandinaviska tonsättare och vår musik, så tager jag mig friheten att meddela följande utdrag från »The History of Music», nyligen utgifven af Rev. Sir J. A. Gore Ouseley, Bart. Ett arbete som blifvit särskildt lofordadt, för dess »tillförlitliga notiser», af alla engelska konstkritiker, i synnerhet i tidskriften »The Atheneum»:

— — — — »Vi vända oss nu till svenska, norska och danska tonsättare, och om man betraktar dem som ett helt, så kunna vi endast säga, att de aldrig vunnit något anseende utom deras egna landamären. Svenskarne ha endast haft en tonsättare, neml. Ivar Hallström, som började sin bana som jurist, så blef han bibliotekarie hos kronprinsen, och efteråt — år 1861 — efterträdde han Adolf Lindblad som president vid Musik-Konservatoriet i Stockholm. (!)

Läser man vidare, så finner man, huru Sir Ouseley helt och hållet glömt bort, att Ivar Hallström varit omnämnd som »Sveriges ende tonsättare», ty under kapitlet om spanska, portugisiska och ungerska musiken och dessa länders tonsättare, står Hallström omnämnd såsom en af dem, på följande sätt:

»Ehuru Hallströms operor hafva endast varit gifna inom spanska, portugisiska och ungerska landamären, så ha de likväl förvärfvat honom ett allmännare rykte; men det oaktadt måste vi säga, att dessa tonsättares kompositioner bestå endast i visor och dansmusik, ty de ha aldrig sträfvat efter något högre mål än att lysa på det fashionabla salongsområdet.»

Häromdagen erhöj jag ett bref från en mig alldeles obekant person i London, som skref till mig som följer: »Man har sagt mig, att Ni är den ende i England, som kan gifva mig de underrättelser jag åstundar. Sir Grove har anmodat mig att skriva en biografi öfver Halfdan Kjerulf för hans »Directory of Music and Musicians». Som jag känner mycket litet till Kjerulf och hvad han komponerat, ber jag Eder underrätta mig om namnen på hans verk, och hvilka äro de mest populära i Danmark. (!) Att Halfdan Kjerulf var en norsk tonsättare, var en fullkomlig nyhet för biografisten.

Herr Pachmann har nyligen gifvit talrikt besökta »Pianoforte Recitals i

London och är fortfarande publikens gunstling.

Professor Benno Schönberger var engagerad af Herr Charles Hallé att spela på »Philharmonic Societys konsert i Liverpool, den 10-de Januari. Mot förväntan har han ej uppträdt der, utan fru Clara Schumanns favoritelev, fröken Janotha, spelade i hans ställe.

Ett bolag håller för närvarande på att bygga en Jätte-konserter-salong i London, helt nära Victoria Station. Den kommer att benämnas »The National Concert Hall» och rymma omkring 4000 personer. Orkester-estraden är beräknad att rymma 700 personer. Salongen skall vara färdig i höst, och omkosterna för dess byggnad och inredning beräknas till närmare 2 millioner kronor.

»The Festival Committee» i Birmingham har anmodat Edward Grieg att komponera en kantat för den stora musikfest, som kommer att ega rum der i Augusti eller Septembar månad. Följande nya kompositioner af engelska tonsättare komma också att utföras. »Judith & Holofernes», oratorium of Hubert Parry; Callirhoe, kantat af Fred. Bridge, och en kantat af Goring Thomas. Dessutom kommer att gifvas Berlioz' Requiem, Dvoraks Stabat Mater, Arthur Sullivans »The Golden Legend», som gjorde sådant fiasco i Berlin i fjor, Mendelssohns oratorium »Elias» och Händels »Messiah». Herr Hans Richter från Wien kommer också denna gång att dirigera musikfesten, som varar under 5 dagar.

Före jul spelade fru Vilhelmina Norman, Frans Neruda frön Köpenhamn och pianisten Charles Hallé på en soirée för kammarmusik i Newcastle. Fru Norman, som ännu ser helt ungdomlig ut och var vid brilliantaste humör, spelade bland annat Händels violinsonat och tillsammans med herr Hallé, Brahms nyaste sonat — Op. 100 — i A-dur. Såsom fiolspelerska står hon ännu oupphunnen; hennes spel förenar både bravur, solidité och sjäfullhet.

Den ryktbare herr August Manns och hans orkester från Crystal Palace, London, gaf i förra veckan två storartade konserter i Newcastle Town Hall. Bland de musiknummer som utfördes vid den första konserten, voro Beethovens Leonora-ouverture Nr 3, Schuberts nionde Symfonie i C-dur och 3:dje aktens förspel till Wagners »The Mastersingers». På andra konserten gafs Berlioz' »Faust». Mr Reas kör, omkring 150 röster, som tillhör Newcastle, biträdde vid denna konsert. Mr August Manns, mr Charles Hallé och mr Hans Richter, alla tre från »das grosse Vaterland», anses som Englands förnämsta dirigenter — sedan herr Costa — en italienare — dog för några år sedan.

Herr Samson Fox, egare af smältugnar i Leeds, har nyligen gifvit £ 30,000 »The Royal College of Music»,

Eondon. Pengarna skola användas till uppförandet af ett eget hus för anstalten.

I London finns det ej mindre än omkring 20 så kallade Academies, Colleges och Conservatoires of Music, och flera af dem bära hederstiteln »The Royal»; det oaktadt så är det endast »The Royal Academy of Music», som åtnjuter statsanslag, alla de öfriga äro mer eller mindre enskilda spekulationer. Förutom dessa musikläroverk fins det också i London omkring 95 Choral Societies, 25 Music Societies, 30 Orchestral Societies och 20 Glee Clubs, och ändå är och förblir den engelska nationen omusikalisk.

Hvem skulle ej vilja vara i Adelina Pattis ställe under hennes Concertturné i Södra Amerika? Divan är engagerad att sjunga der för den lilla nätta summan af 24,000 kronor per konsert.

H. W.

Från Scenen och Konsertsalen.

Stora Teatern, Febr. 2, 9. Bizet: *Carmen* (Don José: hr Brun; Carmen: frk. Almati; Michaela: frk. Karlsohn ²/₄, frk. Lindegren ³/₂; Frasquita, Mercedes: Fru Bergman, frk. Bergenson; Escamillo, Zuniga, Smugglarhövdingen, Morales, Remendado: hr Nygren, J. Örtengren, Ohlsson, Malmjö, Bröderman) — 3, 6, 14 Hallström: *Per Svinaherde*. — 4 Donizetti: *Regementets dotter*, balett: *Blomsterfesten i Genzano* — 5 Wagner: *Lohengrin* (person. se föreg. nr). — 11, 13 Gounod: *Faust* (Faust: hr Brun; Margareta: frk. Klemming; Siebel: frk. Karlsohn ¹¹/₂, frk. Bergenson ¹³/₂; Martha: fru W. Strandberg ¹¹/₂, fru Ch. Strandberg ¹³/₂; Mefistofeles, Valentin, Wagner: hr Rosén, Lundquist, Nygren) — 12 Verdi: *Ernani* (Elvira: fru Östberg).

Nya Teatern, 8. *Regina von Emmeritz*.

Södra Teatern, 1. Hervé: *Lilla Sophie* (fru Cysch) — 2, 3, 10, 13 *Jon Blund*. (¹³/₂ 25:te ggn) — 8, 12, 14 *Nya garnisonen* — 11. Hervé: *Lilla Helgonet*. (Denise: fru Hedén).

Vasa-Teatern, 1—14 Millöcker: *Bellevilles Mö* (Virginie, Adrienne, Javotte Bergamotte: frkn. A. Pettersson, Svensson, Magnusson; Godibert, Troupeau, Doudoux, Grefven: hr Gründer, Kloed, Hagman, Hirsch).

Svea-Salen 6, 7. *Symfonikonsert*: Weber: ouv. till »Oberon», Mendelssohn: Violinkonsert, spel. af hr Aulin; Beethoven: »Ah perfido», konsertaria (frk. Ek); Wagner: »I Venusberget»; Beethoven: C moll-Symfoni. — 8 *Symfonikonsert*: Beethoven: Leonora-ouvert. No 3; Gade: Armidas sång ur »Korsfarerne» (frk. Ellen Nordgren); Berlioz: *Carnaval romain*, ouverture; Hallén: Sigruns monolog ur »Harald Viking» (frk. Nordgren); Wagner: *Symfoni* i C-dur (för första gången här). — 9, 10, 11—14 konserter under dir. Gellrichs anförande.

Adolf Fredriks kyrka 12. Konsert för välgörande ändamål. (bitr. frkn. Wellander, Paul. Huss, Elisab. Widgren; dir. Lindström m. fl.).

Berns' Salong, 1. Första uppträdandet af Zitter-Ferophon-Lyra-Klockspels- och Xylophon-Virtuosällskapet Ferrari jemte Edgrenska sångkören (12 pers.) — I mindre salongen frk. Hanna Ewertz och hr John Nordström.

Blanchs Kafé fr. o. m. ³¹/₁. De komiska Wienerduettisterna Paula och Ludvig Tellheim, hr Knut Tivander och Neumannska kapellet

Herr Fr. Bruns gästspel å St. teatern har fortsatts med framgång i

»Carmen», der hr B. ännu mer än i »Lohengrin» hade tillfälle att ådagalägga sin förmåga som dramatisk sångare genom ett väl genomtänkt spel, hvilket så väl i andra som i sista aktens lidelsefulla scener med Carmen gjorde en mäktig verkan. Denna rols sångparti lämpade sig också väl för hr B:s röst. Carmens rol uppbärs med känd talang af fröken Almati; Escamillo och Zuniga företrädde denna gång af hr Nygren och J. Örtengren, af hvilka den förra med sitt något för mycket lugna spel och något torra röst icke förmådde gifva åt rolen den saft och färg som utmärkte hr Forsténs spanske toreador. Hr Örtengrens öfvertagande af löjtnantens parti lände deremot naturligtvis till fördel för det hela. Fröken Lindegrens Michaela är i vokalt hänseende ganska tillfredsställande, ty rösten äger både styrka och klang, men litet mera lugn i framställningen skulle ej skada och torde komma i bredd med större scenvana.

Samma lycka som i »Carmen» gjorde ej hr Brun i »Faust». Baritontimbrén i hans röst liksom hans något för skarpt pointerade spel gjorde sig ej fördelaktigt gällande i denna rol, ehuru han äfven som Faust hade tillfälle att stundom visa sina goda egenskaper som dramatisk sångare. Mer än hr B. väckte fröken Klemming som Margareta publiken stora sympatier, hvilka ock togo sig uttryck i rika och flerfaldiga bifallsyttringar. Genom sin behagliga apparition, sin vackra och väl skolade röst och ett ledigt, om än icke så varmt och lifligt spel har fröken Klemming från första stund gjort sig omtyckt hos publiken, men hennes Margareta var dock en verklig öfverraskning genom den dramatiska kraft som tillika utmärkte denna hennes framställning. En mera intagande bild af Margareta har väl knappast blifvit skådad på vår scen, och de djupt tragiska momenten i denna rol fingo äfven genom henne ett sannt och gripande intryck; man såg tydligt att Luccas mästertliga teckning af dessa scener tjänat fröken K. till föredöme. Visan om »Konungen i Thule» likasom hela trädgårdscenen gafs på ett mycket anslående sätt, och äfven Juvelarian sjöngs ledigt och vakert om än icke med den brio som tillhör detta koloraturstycke. Mera värme i kärleksscenerna torde fröken K. kunna ha utvecklat om icke tillmötesgående i den vägen saknats hos hennes medspelare. Mefistofeles — Rosén hade i hast blifvit lånad från Boitos opera och gjorde sin sak äfven i denna ganska tillfredsställande så vidt möjligt var, då han, fränsedt de kända organiska svårigheterna, icke gerna kan uppbära ett basparti, sådant som Mefistofeles' är. Saknaden af Mefistofeles »präktiga bas» gjorde sig också bemärkt i ensemblerna. I Siebels rol hörde vi frk. Bergenson, hvars klangfulla röst i förening med ett behagligt spel, väckte rättvist bi-

fall. Hr Nygren fylde väl sin plats i Wagners lilla rol; Fru Martha Svärd har i fru Charlotte Strandberg samma goda och roliga representant, som när operan för snart 26 år sedan först gafs på vår operascen.

Af de öfriga teatrarna har endast Wasateatern bjudit på något jernförelsevis nytt med Millöckers »Bellevilles mö». Operetten, som hör till de mera oförargliga af denna genre, har flere roliga scener, och ovanligt är att på en så liten scen finna samlade så goda sångkrafter som fröken Anna Pettersson, hr Kloed och Hagman samt hr Gründer. Fröken Anna Pettersson, som oftast får visa sin force i det käckaste spelet, återgifver här den unga mön på ett ofta särdeles fint och behagligt sätt.

Svea-salen, om hvilken vi yttrat oss på ett annat ställe i dagens nummer, har nu blifvit invigd med tre stora konserter under kapellmästare Halléns ledning och hvilkas program här ofvan äro anförda. Salen tyckes i akustiskt hänseende uppfylla alla fordringar och den nya orkestern har med heder under hr Halléns skickliga ledning be- stått provet.

Programmen till invigningskonserterna erbjödo mycket af intresse. Så fick man å de första konserterna höra Wagners »I Venusberget», en orkestersats tillkomponerad »Tannhäuser», då operan gafs i Paris 1861 — och blef uthvissad af fienderna till Wagner och den nya musikriktningen. Stycket är intressant nog såsom prof på komponistens instrumenteringstalang; dess långdragna disonanster verka emellertid trötande, åtminstone vid första åhörandet. I Wagners å den tredje konserten gifna ungdomssymfonien, komp. 1832, har man svårt att igenkänna tonsättaren till nyss nämnda verk. Denna symfoni röjer nämligen så tydligt förebilderna Beethoven och Mozart, till och med Haydn (andantet) att knappast ett spår af »lejonklon» röjes på den väg »framtidsmusikens» hjelte här framgått. Något större rent musikaliskt intresse väckte ej Wagners enda symfoni, hvilken, som bekant, länge förkommen, efter hopsamlade stämmor restaurerades och första gången gafs julen 1882 i Venedig till firande af fru Cosima Wagners födelsedag. Berlioz' genialiska, pikant instrumenterade ouverture »Carnaval romain», å sista konserten, hörde till de nummer, som mest slog an vid dessa alltför fåtaligt besökta konserter. Bland de å dessa uppträdande solisterna utmärkte sig hr Aulin med utförande (första gången) af Mendelssohns violinkonsert, spelad med säker hand, schwung och känsla i föredraget. Fröken Ek och frök. Ellen Nordgren gäfvos med sångnummer omvexling åt programmet, och den senare, mindre ofta hörd härstädes, vann mycket bifall för sin lika vackra och präktiga stämma, som för det uttrycksfulla föredraget, hvilket helt säkert på scenen skulle blifva af stor

verkan, särskildt att döma af det sätt hvarpå hon återgaf Sigruns monolog ur »Harald Viking.»

De Gellrichska aftonkonserterna i samma lokal ha vi ej haft tillfälle att bevista, likasom ej heller välgörenhetskonserterna i Adolf Fredriks kyrka och Berns' nya salong, vid hvilken senare man hade nöjet att åter få höra grefvinnan Grabow-Taube och fröken Vendela Andersson.

Ett porträtt af Hektor Berlioz' flamma.

Då jag i sista numret af Svensk Musiktidning läste en intressant biografi öfver den genialiske Berlioz beslutade jag att delgifva den musikälskande allmänheten att ett utmärkt vackert porträtt af miss Smithson förekommer här i Stockholm. Jag fann det i en samling fruntimmersporträtt i Klemmings antiqvariat, der det ännu ligger kvar. Det var miss Smithson som inspirerade B. till komposition af den symfoni, hofkapellet nyss lät oss beundra. B. hade för henne fattat en förtärande passion och efter någon tid blefvo de gifta. Hon kom till Paris som skådespelerska vid engelska teatern och väckte beundran som Ophelia och Julia i Shakespeares dramer. Många blefvo de kompositioner, i hvilka han sedermera tolkade sin kärlek till henne och hennes namn fästades oskiljaktigt vid hans minne.* Porträttet är en litografi af Langlumé i Paris och att döma af dräkten, är det taget vid slutet af 1820-talet. Ett obeskrifligt behagligt uttryck hvilat öfver hennes drag och man undrar alls icke att en så eldig och energisk konstnär som Hektor Berlioz i henne blef dödligen förälskad. A. K.

Från in- och utlandet.

Stora teatern. »Aida» har på grund af hr Sellmans insjuknande måst uppskjutas. Hr Brun uppträder ännu tre gånger i »Lohengrin», Carmen och »Faust» (d. 16, 19, 20 d:s). — Fröken Selma Ek är för den återstående delen af säsongen fäst vid operascenen och kommer innan kort att uppträda i »Tannhäuser» och troligen längre fram i »Mästersångarne».

Vasateaterns nästa nyhet blir »Kolhandlarne», operett i 1 akt af Gille, musik af J. Costé, hvilken operett förut varit gifven för sex år sedan å Mindre teatern. Repetitionerna på Millöckers nya operett »Viceamiralen» fortgå dagligen.

* Se vidare föregående nummer af Svensk Musiktidn. med Berlioz' biografi och porträtt. Red.

Södra teatern har under inöfning en operett i 1 akt, »Ett äfventyr i Sevilla», med musik af A. Talexy.

Sveasalen, den af byggmästaren C. O. Lundberg nybygda eleganta och smakfulla konsertsalongen vid Hamngatan, invigdes offentligen med 3 större konserter under kapellm. Halléns anförande d. 6—8 Febr. De höga biljettpriserna (3 och 2 kr.) gjorde emellertid att dessa konserter icke voro så mycket besökta, som man väntat: sparsamheten tog öfverhand öfver nyfikenheten och den musikaliska lockelsen. Under dir. Gellrichs anförande har populära aftonkonserter sedan gifvits till lägre pris (1,50—1 kr.), och för att bereda en större allmänhet tillfälle att göra bekantskap med den nya lokalen och dess orkester annonserades till den 13 d:s inträdespriset nedsatt till 1 kr. för parkett, 50 öre för läktarplats.

Litterärt-musikaliska soaréer af stort intresse komma att i denna lokal hållas under den närmaste tiden en gång i veckan. Dervid hållas föredrag öfver några bland de största diktarnes mästerverk, hvilkas poetiska skönhet ytterligare kommer att belysas och tolkas af sådana större tonskapelser, som stå i samband med och kunna sägas illustrera skaldeverkets innehåll. Den första af dessa soaréer gifves d. 15 Febr. med föredrag af dr Carl von Bergen öfver Göthes »Faust», och som musikköredrag gifves under dir. Halléns anförande Wagners Faustouverture för orkester, »Kungen i Thule», sång af Gounod och sång (Dr Marianus) ur 2 afd. af Rob. Schumanns »Faust».

Maria kyrkokör, bestående af ett femtiotal damer och herrar, förbereder till påsktiden en konsert, hvaraf inkomsten anslås till fattiga barns bispising. Vid denna konsert kommer att gifvas en messa (N:o 7, i A.) af Gille, ett verk som är utgifvet på musikaliska konstföreningens förlag men icke förut gifvits på någon konsert, efter hvad vi veta.

De resande teatersällskapen befunno sig vid månadens utgång: Engelbrekts i Göteborg, Herboldska operasällskapet i Nyköping, Bjarne Lund i Malmö, Elfforss' i Jönköping, Carlbergs i Eksjö och Sundvallska sällskapet i Halmstad.

Herr Arv. Ödmann uppträdde nyligen på Köpenhamns kgl. teater som Don José i »Carmen» och vann mycket bifall. »Dagbladet» säger att spelet, och framför allt sången, var förträffligt. »Dagens Nyheter» yttrar, att »i hufvudsak icke annat än godt är att säga om hr Ödmanns Don José, om han också ej i patetisk kraft riktigt räckte till, så var hans utförande af de lyriska partierna så mycket förträffligare.»

Herr L. C. Törsleff, den äfven hos oss bekante danske sångaren, har i början af året med stort bifall konserterat i Tyskland.

Hofkapellets 4:de symfonikoncert eger rum å Stora teatern Lördagen d. 18 d:s. Programmet upptager bl. annat Beethovens 8:de symfoni och den af oss förut omnämnda orkester-suiten af fröken Valborg Aulin. Denna suite, som fullbordades under ledning af hennes lärare i Paris, den bekante komponisten Benjamin Godard, tillhör den s. k. program-musiken och skildrar lifvet i Paris. Första satsen skildrar folkklivet å boulevarderna m. m., den andra, andantet, »Nattens stilla frid», den tredje en balscen och den fjärde en fest i Trocadero.

Hamburg. Verdis »Othello», som för första gången i Tyskland uppfördes här den sista Januari, rönt en stor framgång. Den 75-årige mästaren har i denna sin nyaste opera beträdd samma väg till djupare dramatisk uppfattning som i »Aida» och med oförminskad uppfinningskraft följt denna väg, hvarigenom äfven hans sista opera gör en storartad verkan. Texten af Arigo Boito sluter sig till Shakespeares tragedi och är skriven med stor skicklighet. Utförandet här var högst berömvärdt, och fru Sucher (Desdemona) samt hrr Stritt (Othello) och Lissmann (Jago) skördade rikt bifall.

I München gafs »Othello» med lika lysande framgång som i Hamburg. Hrr Vogl och Gura innehade der Othellos och Jagos partier: fru Schölles var utmärkt som Desdemona.

Wien. Miss Nikita, Maurice Strakoschs sist upptäckta »stjärna», den unga amerikanskan, har med lysande framgång konserterat här. — I slutet af förra året gaf Marie von Zandt en konsert, hvarvid den intagande franska sångerskan väckte utomordentligt bifall. På samma konsert sjöng herr Forstén och berömmes för sin vackra och väl skolade röst.

Petersburg. Anton Rubinstein, nuvar. direktör för konservatoriet, har blifvit utnämnd till verkligt statsråd med titeln af excellens.

Den ryske komponisten Peter Tschai-kowsky i Moskwa har af kejsaren tillerkänts en årlig pension af 3000 rubel. T. är född d. 25 Dec. 1840 och har således ännu ej uppnått femtiotalet.

Berlin. För de kungl. teatrarne här har begärts ett utomordentligt statsanslag af 480,000 Mark till inrättande af elektrisk belysning, till maskinerier och ersättande af trä-takstolarna med sådana af jern.

Alfred Reisenauer har efter sin framgångsrika konserttournée i Ryssland haft olyckan att i Tiflis bryta sin vänstra arm.

Jenny Linds minne. Royal Museum har. enl. telegram till N. D. A. slagit en medalj till Jenny Linds ära. I sitt testamente har vår ädla landsmanninna donerat 50,000 kr. till hvarterdera af universiteten i Upsala och Lund.

Paris. Salvayres nya opera »La dame de Monsoreau», som med stora kostnader uppsatts på Stora operan, har nyligen gått öfver scenen, men utan synnerlig framgång. Libretton är skriven efter Dumas' roman, som af honom och Maquet bearbetades dramatiskt och år 1860 gick öfver scenen. Salvayre gjorde sig först bemärkt, då han vid 25 års ålder 1872 vann romerska priset vid konservatoriet för en kantat »Calypso». I Rom komponerade han ett Stabat mater, som vann mycket beröm. Hans första sceniska arbeten, operan »Le bravo», uppf. 1876 på Théâtre lyrique och baletten »Fandango» på Stora operan hade framgång, men hans senare större verk ha ej gjort någon lycka. Operan »Richard III», inlemnad till Stora operan samtidigt med St Saëns »Henri VIII», kunde ej upptagas å denna scen, utan blef först gifven i Petersburg, men utan större framgång, och hans »Egmont», förra året gifven på Opéra comique, rönt icke bättre öde der. Den nya operans uppsättning på Stora operan lär ha kostat 300,000 francs.

— Direktören för Opéra comique lär ha för denna termin införlifvat med

sin repertoar följande verk: »Carmosine» af Poise (ny), »Madam Turlupin» af Guiraud (reprise), »Le Roi d'Ys» af Lalo (ny) och »Les Pêcheurs de perles» af Bizet (reprise). Till hösten väntas här noviteterna »Ruy Blas» af Godard och »Beaucoup de bruit pour rien» (efter Shakespeare) af Paul Puget och framdeles »Werther» af Massenet, »Kassya» af Delibes och »Circe» af Ambr. Thomas. Innan alla dessa nyheter blifva färdiga att gå öfver scenen, torde Opéra comique åter vara under eget tak. Till uppförande af den nya byggnaden har af kamrarne begärts ett anslag af 3,500,000 francs.; platsen för den nya skulle blifva den samma som för den gamla vid Place Boieldieu.

London. För den Händelsfest, hvilken i år, liksom för tre år sedan kommer att gifvas i Kristallpalatset, vidtagas storartade förberedelser. Kören kommer att räkna 8,000 röster och anföras jemte orkestern af August Manns. Som solister äro engagerade damerna Albani, Trebelli, Nordica och hrr Santley och Lloyd.

Dödsfall.

Haxthausen, von, född Gyllenhaal, Aurora M. G. Ch., dotter af förre generaltulldirektören Gyllenhaal, † härst. d. 7 Febr. 57 år. Fru v. H., som var begåfvad med mycket fint sinne för musik, var för sin musikaliska talang mycket bemärkt och har under signaturen G***** komponerat flere pianostycken och sånger. På det literära områ-

det har hon under pseudonymen Clara Kuhlman gjort sig fördelaktigt känd.

Klein, Thomas, f. d. professor vid konservatoriet i Wien, f. 1802 i Nürnberg, † i Wien d. 19 Jan. K. var på sin tid en af Tysklands förnämste klarinettvirtuoser och gjorde flere konserter, äfven till Paris, der flere af hans kompositioner för klarinett blefvo tryckta.

Labiche, Eugène Marin, fransk lustspelsförfattare f. i Paris 1815, † derst. d. 24 Jan. Flere sångpjeser med kupletter af L., äfvensom andra af hans talrika komedier, hafva gifvits på svenska scener.

Voggenhuber-Krolop, von, Vilma fru, en af Berlin-operans mest framstående förmågor, f. 1844 i Pest, † i Berlin d. 11 Jan. Hon debuterade 1863 på ungerska scenen, uppträdde sedan i Stettin och Köln, der hon gifte sig med bassångaren Krolop; sjöng 1868 med stor framgång i Wien och har sedan 1869 tillhört operan i Berlin. Sin största triumf firade hon i »Tristan och Isolde» (1876) och bland hennes andra roller må nämnas Medea, Valentine, Armida, Leonora, Fidelio, Ortrud, Brünhilde.

Rättelser.

I förra numret sid. 18 spalt 3, rad 6 står: första gången, läs: första gången efter sin hemkomst. — Symfonien var förut uppförd i Paris före resan till Rom. (Se ofvan i samma artikel). — Vid symfonikons. d. 14 Jan. gafs Beethovens Leonora-ouv. n:o 3 i C, icke n:o 4 (E-dur), som programmet uppgaf.

Kongl. Konservatorium för Musik i Leipzig.

Onsdagen den 4 April kl. 9 f. m. eger mottagningspröfningen rum.

Undervisningen omfattar harmoni- och kompositionslära; pianoforte, orgel, violin, viola, violoncell, kontrabas, flöjt, oboe, klarinett, fagott, waldhorn, trumpet, basun, harpa, — solo-, ensemble-, kvartett-, orkester- och partiturspel, direktionsöfningar, kör- och solosång (fullständig utbildning för operan och i lärometod), i förbindelse med öfningar i offentliga föredrag, musikens historia och estetik, italienska språket och deklamation.

Honoraret för undervisningen utgör 360 mark om året, som i tre terminer, påsk, michaelsmessan och jul, i förskott betalas med 120 mark. Dessutom skall erläggas 10 mark inskrifningsavgift.

Utförliga prospekt utlemnas af direktionen kostnadsfritt; kunna äfven bekommas genom alla bok- och musikhandlare i in- och utlandet.

Leipzig i Januari 1888.

Direktionen för Kongl. Musik-Konservatorium.

D:r OTTO GÜNTHER.

SVENSK MUSIKTIDNINGS årgångar 1884, 1885 och 1886 säljas till nedsatt pris af 4 kronor pr årgång, 7 kronor för två årgångar, 10 kronor för alla tre, då kontant liqid med beställning efter noggrann adress sändes direkt till Svensk Musiktidnings Expedition, Stockholm.

Pianomagasin.

Flyglar, Pianinos, Tafflar och Orglar från in- och utländska utmärkta Fabriker till de billigaste priser. För iustrumentens bestånd ansvaras.

Äldre Pianos tagas i utbyte.

OBS. Ständigt lager af Flyglar från Blüthner och Pianinos från G. Schwechters berömda fabriker.

Gust. Petterson & Komp.

38 Regeringsgatan 38.

Flyglar, Tafflar och Pianinos från J. G. Malmström.

Piano- och Sång-

lektioner erhållas af god beskaflenhet till moderat pris. Närmare upplysning lemnas å Svensk Musiktidnings byrå, Hötorget 6, 1 tr. upp från Olofsgatan kl. 12—1 midd.

INNEHÅLL: År Mozarts Don Juan operornas opera? II, af A. L. — Om musiken i Sverige i äldre tider, af Abraham Hülphers (forts.) — Följetong: Chopin och Frans Liszt. — Insändt af C. R. N. — Musikpressen. — Bref från England. — Från scenen och konsertsalen. — Ett porträtt af Hektor Berlioz' flamma. — Från in- och utlandet. — Dödsfall. — Rättelser. — Annonser.